

Elenor Katon

VIDELA

II TOM

Prevela
Dijana Radinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Eleanor Catton
THE LUMINARIES

Copyright © Eleanor Catton, 2013
Illustrations copyright © Barbara Hilliam, 2013

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

**Canada Council
for the Arts**

**Conseil des Arts
du Canada**

We acknowledge the support of the Canada Council for the Arts for this translation.

Prevod ove knjige pomogao je Kanadski savet za umetnost.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Za Pop, koja vidi zvezde,
i Džud, koja čuje njihovu muziku*

Tasmanjsko more
za CARLSTON

REKA ARAHURA

za KRAJSTČERČ

mapa
Videla

koliba Krozbija Velsa

SIVJU

zatvor

GRAD
HOKITIKA

lido
RADNJA
Gibsonov kej

REKA HOKITIKA

JUŽNI
ALPI

Južno ostrvo
Novi Zeland

KANIJERE

KINESKA
ČETVRT

AURORA

za klisuru

NAPOMENA ČITAOCIMA

Položaji zvezda i planeta u ovoj knjizi astronomski su određeni. To će reći da priznajemo nebeski fenomen zvan *precesija*, usled kojeg dolazi do pomeranja prolećne ravnodnevica, astrološkog ekvivalenta griničkog meridijana. Prolećna ravnodnevica (jesenja na južnoj hemisferi) svojevremeno je padala u vreme kad je Sunce bilo u sazvežđu Ovna, prvog znaka Zodijaka, a danas pada kad je Sunce u sazvežđu Riba, dvanaestog znaka. Shodno tome, kao što će čitaoci primetiti, svi horoskopski znaci padaju otprilike mesec dana kasnije nego što se to danas smatra. Ovom ispravkom ne želimo da omalovažimo to mišljenje; primećujemo ipak da se pomenuta zabluda održala uprkos činjeničnom stanju i izgledu našeg neba u devetnaestom veku; a usudićemo se još i da pretpostavimo da se takvo uverenje po svojim osobinama može nazvati ribljim – svojstveno zaista osobama rođenim u *doba Riba*, dobu ogedala, istrajnosti, instinkta, dvojstva i skrivenog. Prihvatamo takvo viđenje. Ono nam samo još više utvrđuje veru u ogroman i znalački uticaj beskonačnog neba.

KARTA LIKOVA

ZVEZDANI:

Te Rau Taufare, *tragač za žadom*
Čarli Frost, *bankar*
Benjamin Levental,
urednik
Edgar Klinč, *hotelijer*
Dik Manering, *magnat*
Kvi Long,
kovač
Harald Nilsen, *komisionar*
Džozef Pričard, *apotekar*
Tomas Balfur, *pomorski*
agent
Ober Gaskoanj,
sudski pomoćnik
Suk Jongšeng, *šeširdžija*
Kauel Devlin, *kapelan*

PLANETARNI:

Volter Mudi
Lidija (Vels) Karver,
rođena Grinvej
Frensis Karver
Alistar Loderbek
Džordž Šepard
Ana Vederel
Emeri Stejns

TERRA FIRMA:

Krozbi Vels

SRODNA KUĆA:

Velsova koliba (dolina Arahure)
Centralna banka (Revelova ulica)
Redakcija *Vest koust tajmsa*
(Veldova ulica)
Hotel *Gridajron* (Revelova ulica)
Rudnik zlata *Aurora* (Kanijere)
Kovačnica u Kineskoj četvrti
(Kanijere)
Nilsen & Co. (Gibsonov kej)
Opijumska pušionica (Kanijere)
Dobra sreća (bark, registrovan
u Port Čalmersu)
Zgrada suda u Hokitiki
(Prekršajni sud)
Putnička sreća (Revelova ulica)
Hokitički zatvor (dom *Sivju*)

SRODNI UTICAJ:

Razum
Požuda

Sila
Zapovedništvo
Ograničenje
Spoljašnji (nekad unutrašnji)
Unutrašnji (nekad spoljašnji)

(*počivši*)

SADRŽAJ

I TOM

I	Sfera u sferi	13
---	---------------	----

II TOM

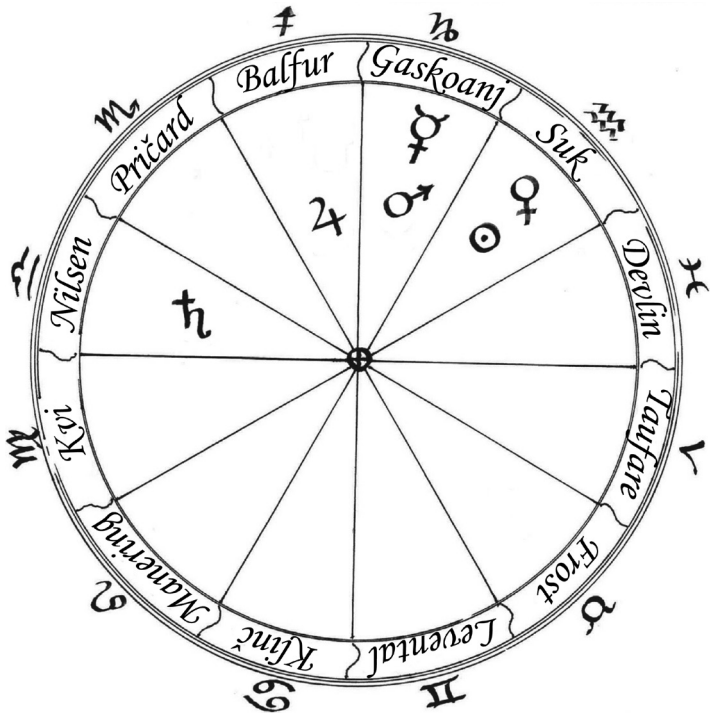
II	Znamenja	427
III	Kuća samoponištavanja	603
IV	<i>Paenga-fa-fa</i>	715
V	Breme i blago	823
VI	Udovica i korota	865
VII	Sedišta	893
VIII	Istina o <i>Aurori</i>	909
IX	Promenljiva Zemlja	919
X	Pitanja sukcesije	925
XI	Orion zalazi kad Škorpija izlazi	933
XII	Stari mesec u naručju novog	939
	<i>Izjave zahvalnosti</i>	943
	<i>O autorki</i>	945

DRUGI DEO

Znamenja

18. februar 1866.

42° 43' 0" S / 170° 58' 0" E

EKLIPTIKA

U kojoj menjamo strane, što naše lice jasno pokazuje.

Tri su nedelje prošle otkako je Volter Mudi prvi put kročio na pesak, otkako se veće u potaji okupilo u *Kraunu* i otkako se bark *Dobra sreća* pridružio olupinama na sprudu. Sad kad se ta dvanaestorica pozdravljaju, čine to sa posebnim razumevanjem – kao kad zidar po danu sretne pripadnika svog esnafa, pa razmene rečite i ozbiljne poglede. Dik Manering je klimnuo glavom Kaelu Devlinu na Kanijskom putu; Harald Nilsen je dvaput odigao šešir Tomasu Balfuru; Čarli Frost je poželeo dobro jutro Džozefu Pričardu dok su u redu čekali na doručak u jeftinom salunu. Tajna uvek ojačava novostečeno prijateljstvo, kao i zajednički utisak da je krivac neko spolja: ljude iz *Krauna* su, primećujemo, više povezivale zajedničke sumnje i strahovi nego zajednički stavovi – a te sumnje su uglavnom bile usmerene ka spolja. U svojim raznovrsnim analiziranjima Alistera Loderbeka, Džordža Šeparda, Lidije Vels, Frensisa Karvera, Ane Vederel i Emerija Stejsna ljudi iz *Krauna* sve su više i više insinuirali uprkos tome što ništa nije bilo dokazano, što nikom nije bilo suđeno, što nisu iskrsele nikakve nove informacije. Njihova su uverenja postala manje realna, njihove hipoteze manje praktične, a mišljenja manje relevantna. Nepotvrđene

sumnje umeju s vremenom da postanu tvrdokorne, varljive i žrtva promene raspoloženja – poprimaju sve osobine običnog praznoverja – a ljudi iz hotela *Kraun*, čija je spona ipak protkana jarkim koncem vremena i kretanja nisu, kao ni svi ljudi sveta, imuni na taj uticaj.

Jer planete su promenile položaj na kružnom platnu zvezda. Sunce je prešlo jednu dvanaestinu svoje nakošene eliptične putanje, a sa tim kretanjem nastupa i novi svetski poredak, nova perspektiva u celini. Kad je bilo Sunce u Jarcu, mi smo bili rezervisani, zahtevni i oholi u svojoj distanciranosti. Kad smo gledali u Čoveka, hteli smo da ga popravimo: žalili smo njegove manjkavosti i merili mu talente. Nismo mogli da zamislimo šta bi postao da je bio u iskušenju da izda samu svoju prirodu – ili još bolje, da je bez ikakvog iskušenja izdao sebe. Ali nema istine do one u relacijama, a nebeske relacije sastoje se od točkića u pokretu, nakošenih osa, brojčanika što se okreću; to satni mehanizam menja svaki minut, nikad se ne ponavlja, nikad ne staje. Nemamo više zaklona u sećanju na prošlost. Sad gledamo napolje, kroz fantazme naših sopstvenih ubeđenja: vidimo svet onako kako želimo da ga usavršimo i zamišljamo da boravimo u njemu.

OVAN U TREĆOJ KUĆI

*U kome Te Rau Taufare ide da traži posao
a Leventalovi predlozi su odbijeni.*

U novinskoj redakciji u Veldovoj ulici Te Rau Taufare je zatekao otvorena vrata i čiviluk podmetnut da se ne zatvore, a iznutra je dopiralo zviždanje. Ušao je bez kucanja i prošao kroz radnju do radionice pozadi, gde je urednik Benjamin Levental sedeo za radnim stolom i slagao slova za izdanje *Vest koust tajmsa* koje će izaći u ponedeljak.

U levoj ruci Levental je držao čeličnu slagачicu, veliku otprilike kao školski lenjir, a desnom je birao i vešto slagao male kockice sa slovima tako da im usek bude okrenut ka spolja, ka pljosnatoj ivici slagачice – a taj je zadatak iziskivao od njega ne samo da čita zdesna nalevo već i odostrag, pošto je otisak bio i obrnut i kao u ogledalu. Kad bi poređao red, stavio bi ga na formu, ravnu čeličnu ploču malo veću od tabaka; ispod svakog reda ubacivao je tanke kaiševe olova da napravi razmak između redova, a povremeno i izdignutu mesinganu borduru da dobije podvlaku. Kad bi ubacio i poslednji red, uz ivice ploče postavljao je drvene profile, pa bi po njima kuckao batom da zbije svaki blok; potom bi preko površine matrice prevukao daskom da bi svi blokovi slova bili na jednakoj visini. Na kraju bi umočio valjak u

zdelu s mastilom i premazao celu matricu tankim slojem sjajne crne – radeći brzo da mastilo nema kad da se osuši – pa preko nje položio tabak novinske hartije. Levental je prvi otisak uvek štampao ručno kako bi proverio ima li grešaka pre nego što ga pusti u presu – premda je vrlo malo slučajno ili iz nemara grešio jer je po prirodi bio prilična cepidlaka i perfekcionista.

Pozdravio je Taufarea vrlo srdačno. „Siguran sam da vas nisam video od one noći kad je *Dobra sreća* potonula, gospodine Taufare“, kazao je. „Je li to moguće?“

„Jeste“, ravnodušno odgovori Taufare. „Bio sam na severu.“ Prešao je pogledom preko domaćinovog stola: kutije sa štamparskim slovima, tegle mastila i ceđi, četke, pincete, batići, raznorazni komadići olova i mesinga, činiija pegavih jabuka, nož za ljuštenje.

„Tek ste se vratili, je li?“

„Jutros.“

„Onda sam siguran da znam zašto ste se vratili.“

Taufare se namršti. „Otkud znate?“

„Pa zbog udovičine seanse! Jesam li pogodio?“

Taufare načas ništa ne reče, i dalje namršten. Onda s podozrenjem u glasu upita: „Šta je to seansa?“

Levental se zakikota. Spustio je sлагаčicu, prešao preko sobe i uzeo subotnje novine sa umivaonika, gde su ležale savijene. „Izvolite“, reče. Otvorio je drugu stranu, lupnuo po oglasu prstom umrljanim mastilom i dodao novine Taufareu. „Treba da dođete. Ne na samu seansu – za to vam je potrebna posebna ulaznica – već na zabavu pre nje.“

Oglas je zauzimao dva stupca. Bio je odštampan masnom osamnaesticom, slovima koja je Levental obično čuvao za impresum i izrazito važne naslove, i debelo uokvirenim crnim. *Putnička sreća*, koju je posedovala i vodila gospođa

Lidija Vels, odnedavno pristigla iz Danidina, udovica Kroz-bijeva, prvi put će upravo te večeri biti otvorena za javnost. U čast te prigode gospođa Vels, proslavljeni medijum, blagoizvoleće da održi prvu seansu u Hokitiki. Ta će seansa biti samo za posebnu publiku, a ulaznice će se dodeljivati po principu „Ko prvi – njegovo“; tom događaju će prethoditi veče ispunjeno „pićem i nagađanjima“, otvoreno za pronicljivu javnost – koja se poziva da zajedno dođe otvorena uma.

Ovo poslednje je možda bilo lakše reći nego učiniti pošto je, kako je stajalo u novinama, svrha te seanse bila da se, putem izuzetnog instrumenta same gđe Vels, lociraju određeni drhtaji duha, čije će istraživanje otvoriti kanale između ove sfere i sledeće i na taj način uspostaviti svojevrsnu vezu s mrtvima. U svom odabiru iz široke kategorije mrtvih, gospođa Vels je bila i sasvim određena i izrazito samouverena: nameravala je da prizove senu Emerija Stejnsa, koji se još, posle pet nedelja odsustva, nije vratio u Hokitiku, niti mu je telo pronađeno.

Udovica nije kazala šta tačno namerava da pita sen gospodina Stejnsa, ali svi su pretpostavljali da će ga, ako ništa drugo, pitati na koji je način umro. Svaki medijum dostojan da se tako nazove kazaće vam da je duh ubijenog daleko govorniji od duha koji je mirno napustio ovaj svet – a Lidija Vels, izlišno je i da napominjemo, bila je vrsni medijum.

„Šta je to seansa?“, ponovo upita Taufare.

„Ma to vam je čista budalaština“, veselo reče Levental. „Lidija Vels je celoj Hokitiki razglasila da će opštiti s duhom Emerija Stejnsa, a više od pola grada joj je poverovalo na reč. Sama seansa je obična predstava. Ona će zapasti u trans – kao da ima nekakav napad – a onda će izgovoriti nekoliko reči muškim glasom, ili će navesti zavese da se pomeraju na neki neočekivani način, ili će platiti nekom malom peni da

se popne na odžak i vikne nešto u njega. To vam je jeftino pozorište. Naravno, svako će otići kući verujući da je stupio u kontakt sa duhom. A gde rekoste da ste bili?“

„U Maferi“, reče Taufare. „U Grejmautu.“ I dalje se mrštio na novine.

„Ni tamo, verujem, nema vesti o gospodinu Stejnsu.“

„Nema.“

„Ni ovde. Žalim što to kažem, ali već gubimo nadu. No možda ćemo večeras dobiti neki nagoveštaj. Vidite, pravi povod za sumnju jeste sigurnost gđe Vels u to da je gospodin Stejns stvarno mrtav. Ako to zna, šta onda još zna i otkud to zna? O, svašta se pričalo u prethodne dve nedelje, gospodine Taufare. Ne bih propustio tu zabavu ni za šta na svetu. Kako bih voleo da se dočepam neke ulaznice.“

Udovica je bila rešila da ograniči svoju seansu samo na sedam duša – pošto je sedam magični broj i ima mračan misteriozan prizvuk – a Levental je, kad je stigao u *Putničku sreću* petnaestak minuta pre devet ujutru, otkrio, na svoju ogromnu žalost, da je tih sedam mesta već popunjeno. (Od ljudi iz *Krauna* samo su Čarli Frost i Harald Nilsen uspeali da obezbede ulaznice.) Levental je, uz desetine drugih razočaranih ljudi, morao da se zadovolji time da prisustvuje „piću i nagađanjima“ koji su prethodili seansi i ode pre nego što se ona zvanično izvede. Pokušao je da od nekog od sedmorice srećnika otkupi ulaznicu po dvostruko većoj ceni, ali uzalud. Frost i Nilsen obojica su glat odbila njegovu ponudu, premda mu je Nilsen obećao da će mu vrlo podrobno opisati događaj po njegovom završetku, a Frost mu je predložio da mu se pre toga pridruži u smišljanju strategije izviđanja.

„Plaćaće se tri šilinga na ulazu“, obavesti ga Levental u slučaju da ovaj ne zna da čita, a to neznanje prikriva.

„Tri šilinga?“ , kaza Taufare podigavši pogled. Bila je to ogromna suma za večernju zabavu. „A za šta?“

Levental slegnu ramenima. „Zna da može da naplati koliko hoće i upravo će to i uraditi. Možda će vam se isplatiti za brendi ako brzo pijete: ne služi se, vidite, po jedno piće, već pijete koliko možete. Ali imate pravo – to je čista pljačka. Naravno da će svaki drugi jedva čekati da progovori koju s Anom. Ona je prava atrakcija – zbog nje dolaze! Zna li da tri nedelje gotovo da i nije izlazila iz *Putničke sreće*. Bog sveti zna šta se unutra dešava.“

„Želim da objavim oglas u vašim novinama“, kaza Taufare. Bacio je novine na sto malčice grubo, pa su skliznule preko Leventalove forme.

„Dakako“, kaza Levental s prekorom u glasu. Mašio se olovke. „Imate li već spreman tekst?“

„Vodič Maor, vrlo iskusan, tečno govori engleski, poznaje kraj, nudi usluge geometrima, kopačima, istraživačima i sličnima. Uspeh i bezbednost zagarantovani.“

„Geometrima, kopačima, istraživačima“, ponavljao je Levental dok je pisao. „Uspeh i bezbednost. Da, odlično. A onda da stavim i vaše ime, je l’?“

„Da.“

„Trebaće mi i adresa. Hoćete li se zadržavati u gradu?“

Taufare je oklevao. Nameravao je te večeri da se vrati u dolinu Arahure i prenoći u napuštenoj kolibi Krozbiya Velsa; tu činjenicu, međutim, nije želeo da otkriva Leventalu s obzirom na to da je ovaj bio bliski prijatelj Edgara Klinča, čoveka koji je trenutno bio zakoniti vlasnik kolibe.

Edgar Klinč je često bio tema Taufareovih razmišljanja još od skupa u hotelu *Kraun* pre tri nedelje, pošto je, bez obzira na sve transakcije između Maora i Pakeha u poslednjoj deceniji, Taufare i dalje na dolinu Arahure gledao kao

na svoju i silno bi pobesneo kad god bi se neki komad zemlje Te Tai Pautinija kupio zarad profita a ne za upotrebu. Koliko je Taufare znao, Klinč pre te kupovine nikad nije boravio u Arahuri; a ni posle kupovine nije se potrudio da obiđe zemlju koja mu je sad po zakonu pripadala. Šta je bila svrha te kupovine? Je li Klinč hteo tamo da se preseli? Je li namerao da obrađuje zemlju? Da seče šumu? Da zagati reku? Da probije okno možda i vadi zlato? Svakako nije uradio ama baš ništa s Krozbijevom kolibom osim što je iz nje uzeo sve što se moglo prodati – a čak je i to uradio preko posrednika. Bila je to prazna dobit koja nije iziskivala ni veštinu ni ljubav ni sate predanog rada: takva dobit mogla je samo da se izgubi jer je iz gubitka rođena i u gubitak će se i vratiti. Taufare nije mogao da poštuje nikog ko se prema zemlji ophodi kao prema nekoj valuti. Zemlja se ne može iskovati! Na zemlji se može samo živeti i može se voleti.

U tome Te Rau Taufare nije bio licemeran. Prošao je svaki pedalj Zapadne obale, peške, kolima, u sedlu i kanuom. Mogao je da je zamisli celu kao na bogato ilustrovanoj map: skroz gore na severu Mohikui i Karamea, gde je mahovina debela i vlažna, gde je lišće voštano, gde neprohodna šikara ima zemljast miris, gde po zemlji leži *nikau*, lišće opalo sa palmi, ogromno i teško kao kitova repna peraja; dalje ka jugu bronzani sjaj reke Taramakau, nazupčani bedemi Punakaikija, močvarne ravnice severno od Hokitike, uvek prepune dimaste izmaglice pred kišu koja samo što nije pala; onda opasana jezera; pa tihe udoline, zelene i bujne; dalje vijugavi tokovi lednika u prelivima plave i sive; pa greben visokih Alpa; a onda naposletku, na samom jugu, Okahu i Mahitahi – široke šljunkovite plaže prepune kostiju džinovskog drveća gde talasi nemilice biju i vetar neprestano hući. Posle Okahua obala postaje strma i neprohodna. A iza njega,

Taufare je znao, ležali su duboki južni fjordovi, gde je sunce rano zalazilo za iznenadne vrhove, pa je voda poprimala izgled potamnelog srebra, a senke se skupljale u barice kao nafta. Taufare nikad nije video Piopiotahi, ali je čuo priče o njemu i voleo ga je jer je to bila zemlja Te Tai Pautinija.

Takva je traka Obale – a tamo, u samom njenom srcu, reka Arahura, *taonga, vahi tapu, he matahiapo i te ivi!* Ako je Arahura bila Taufareov ekvator koji je zemlju Te Tai Pautinija delio nadvoje, onda je Krozbijeva koliba, smeštena u dolini manje-više na pola puta između planina i okeana, bila njegov meridijan. A ipak nije mogao da je prisvoji; njegov *hapu* nije mogao da je prisvoji; njegov *ivi* nije mogao da je prisvoji. Pre nego što je telo Krozbijaja Velsa položeno u zemlju, te stotine jutara valovite zemlje u dolini Arahure kupio je Pakeha gladan profita, koji se svojom čašću zakleo da je do te zemlje došao na pošten način: nije bilo nikakve prevare, kazao je, a on svakako nije prekršio nijedan zakon.

„Hotel?“, kaza Levental. „Ili neko konačište? I sam će naziv biti dovoljan.“

„Nemam adresu“, kaza Taufare.

„Dobro onda“, kaza Levental priskočivši mu u pomoć. „Napisaću 'Raspitajte se kod urednika u Veldovoj ulici'. Šta kažete? Možete da navratite do mene u toku nedelje i vidite je li se ko raspitivao.“

„Može“, kaza Taufare.

Levental je čekao neki izraz zahvalnosti, ali on nije usledio. „U redu“, kaza on malo potom. Glas mu je bio hladan. „To vam je šest penija za nedelju dana objavljivanja, deset za dve nedelje, a šiling i šest penija za ceo mesec. Unapred, razume se.“

„Za nedelju“, kaza Taufare pažljivo istresajući vrećicu s novcem na dlan. Malena hrpica novčića od jednog i četvrt

penija jasno je pokazivala da mu je posao neophodan. Od one večeri u *Kraunu* zaradio je samo jedan srebrni šiling, u nadmetanju snage pre dve nedelje. Pošto bude Leventalu platio za oglas, ostaće mu jedva toliko da ima da jede tog dana.

Levental ga je trenutak-dva posmatrao kako broji penije, pa mu malo blažim glasom rekao: „Čujte, gosn Taufare, ako ste tanki s gotovinom, mogli biste da se zaputite do lida. Na Gibsonovom keju traže radnu snagu. Možda niste čuli – pre sat vremena oglasilo se zvono. *Dobra sreća* je, vidite, napokon izvučena iz vode, pa sad traže ljude da isprazne skladište.“

U toku prethodne tri nedelje dva velika tegljača pogurala su bark u pliće vode; tu su trup podigli na valjke, pa ga okrenuli u ravni sa obalom; na kraju su ga, tog jutra sa osekom, izvukli iz vode pomoću upregnutih konja i čekrka. Sad je bio na suvom, na lidu – i onako ogroman i skršen manje je ličio na nasukanog vodenog stvora, a više na palog krilatog. Levental je tog jutra prošetao lidom; izgledalo mu je kao da se brod sunovratio s ogromne visine i poginuo tu gde je pao. Sva tri jedra pukla su u osnovi, a bez jedara i snasti izgledao je kao ostrizen. Dugo ga je posmatrao pre nego što je produžio dalje. Kad mu isprazne skladište i uklone opremu, razmontiraće ga i prodati u delovima za opravku i kao oštećenu robu.

„Sad kad to spomenuh“, nastavi on, „ne bi bilo loše da imamo tamo i nekog svog čoveka dok se bude vadio teret. Zbog Tomovog sanduka, mislim – i onog što je gospodin Mudi dole video, šta god to bilo. Možete nam biti oči i uši, gospodine Taufare. Imaćete savršen izgovor, ako vam je ponestalo para i tražite pošten posao. Niko vas neće pitati ni kako ni zašto.“

Ali Taufare je zavrteo glavom. Zakleo se sebi da nikad više neće imati ništa sa Frensisom Karverom ni pod kojim

okolnostima. „Ne radim ja te posliće“, kaza i spusti šest penija na sto.

„Idite do *Dobre sreće*“, navaljivao je Levental. „Niko vas ništa neće pitati. Imate savršen izgovor.“

Taufare, međutim, nije voleo da prima savete od drugih ma koliko oni dobronamerni bili. „Sačekaću neki istraživački posao“, reče.

„Možda ćete popričekati.“

On slegnu ramenima. „Možda.“

Levental je počeo da se živcira. „Nerazumni ste“, kaza. „Imate priliku da nam svima učinite uslugu, i sebi i nama. Nećete moći da prisustvujete udovičinoj zabavi bez ulaznice, koju nećete moći da kupite ako vam je vreća prazna. Idite dole do Gibsonovog keja, odradite posao i svima nam učinite uslugu.“

„Ne želim da prisustvujem zabavi.“

Levental se zgranuo. „A zašto zaboga?“

„Rekli ste da će to biti glupost. Jeftina predstava.“

Na trenutak zavlada tajac. Potom Levental reče: „Znate li da su doveli advokata? Izvesnog gospodina Džona Felouza iz Grejmautske policije. Zadužen je da raščisti tu aferu oko Krozbija Velsa.“

Taufare slegnu ramenima.

„Upravo dok mi razgovaramo, on se raspituje“, nastavi Levental, „kako bi ustanovio treba li pokrenuti istragu zbog cele te priče. Izveštaj će podneti sudiji Vrhovnog suda. A Vrhovni sud znači ubistvo, gospodine Taufare. Suđenje za ubistvo.“

„Ja nisam učestvovao ni u kakvom ubistvu“, reče Taufare.

„Možda i niste – ali obojica znamo da ste i vi koliko i mi umešani u celu ovu stvar. Hajdete! Gospodin Mudi je video nešto u skladištu *Dobre sreće*, a vi imate savršenu priliku da otkrijete šta je to video.“

Ali Taufarea nije bilo briga šta je gospodin Mudi video ili nije video. „Sačekaću na pošten posao“, ponovio je.

„Mogli biste da pokažete malo lojalnosti.“

Taufare na to planu. „Nisam prekršio zavet!“, reče on.

Levental pruži ruku preko stola, pokupi novčiće i sasu ih u džep kecelje. „Ne mislim na ljude iz *Krauna*“, kaza. „Mislio sam na vašeg starog prijatelja Velsa. Ovde je, na kraju krajeva, reč o njegovoj udovici. O njegovoj udovici i njegovom nasledstvu i uspomeni na njega. Vi, dabome, uradite kako hoćete. Ali da sam na vašem mestu, potrudio bih se da večeras dođem na zabavu.“

„Zašto?“ Taufare prezrivo izusti tu reč.

„Zašto?“, kaza Levental ponovo uzevši slagačicu. „Zašto da pokažete lojalnost prema dobrom prijatelju Velsu? Pomislio bih da mu dugujete makar toliko pošto ste ga prodali Frensisu Karveru.“

JUPITER U STRELCU

U kome Tomas Balfur biva indiskretan; stare teme ponovo se pokreću; a Alister Loderbek sastavlja žalbu.

Alister Loderbek nije bio u Hokitiki od srede ujutru, ponajviše iz tog razloga što se olupina *Dobre sreće* u celosti videla iz njegovog apartmana na spratu hotela *Palas*, a taj ga je prizor neizrecivo ogorčio. Kad mu je ponuđena prilika da održi govor u Gradskoj većnici Grejmauta i preseče traku na novom oknu kod Kumare, smesta je i od srca prihvatio oba poziva. U trenutku kad mu se pridružujemo – baš onda kad je Taufare otišao od Leventala – žurno je hodao Kumarskim tresetištem sa *Šarpsovom* lovačkom puškom prislonjenom uz rame i vrećom punom sačme u ruci. Uz njega je išao njegov prijatelj Tomas Balfur, slično naoružan i slično zaja-puren od teškog napora. Njih dvojica su celog jutra lovila divljač, a sad su se vraćala do svojih konja privezanih na obodu doline, koji su se izdaleka videli kao parčence belog i parčence crnog spram neba.

„Kakav dan!“, uzviknu Loderbek i Balfuru, a i za sebe. „Kakav prekrasan dan! Pa prosto tera čoveka da oprostí kiši, zar ne, kad posle nje ovako grane sunce.“

Balfur se nasmeja. „Možda joj oprostí“, reče, „ali je ne zaboravi. Bar ja ne.“

„Ovo je silna zemlja“, kaza Loderbek. „Gle samo te boje! Ovo su boje Novog Zelanda osvežene novozelandskom kišom.“

„A mi smo novozelandski rodoljubi“, reče Balfur. „Pogled je samo naš, gosn Loderbeče. Na tacni.“

„Zaista jeste“, kaza Loderbek. „Rodoljubi prirode!“

„Ne treba nam zastava“, kaza Balfur.

„Baš smo pravi srećnici“, reče Loderbek. „Pomislite samo koliko je malo ljudi videlo ovaj prizor. Pomislite koliko je malo ljudi hodilo ovim tlom.“

„Više nego što mislim, u to ne sumnjam“, reče Balfur, „čim su ptice naučile da se razlete kako nas vide.“

„Previše im pripisujete, Tome“, kaza Loderbek. „Ptice su vrlo glupe.“

„Setiću se toga sledećeg puta kad budete došli kući sa par pataka i dugom pričom kako ste ih uhvatili u zamku.“

„Slobodno, no ja ću vas svejedno naterati da je saslušate.“

Tomasu Balfuru je ovaj šaljiv razgovor izrazito prijao. U poslednje tri nedelje Loderbek je bio izrazito loše društvo i Balfur se odavno umorio od njegovog ćudljivog raspoloženja, koje je bilo čas naprasito, čas gadno, čas mrzovoljno. Loderbek bi počinjao vrlo detinjasto da se ponaša kad god bi mu se nadanja osujetila, a potonuće *Dobre sreće* izazvalo je neprijatnu promenu u njemu. Postao je izrazito željan velikog društva, morao je uvek da bude okružen ljudima koji će ga dvoriti; nije hteo ni časa da ostane sam i bunio bi se ako bi to moralo da se desi. U javnosti se ponašao isto – bio je pun žara i ubedljiv kad bi se obraćao s govornice – ali je privatno postao sasvim džandrljiv. Planuo bi na najmanju provokaciju i bio je otvoreno prezriv prema svojim odanim pomoćnicima, koji su te nagle promene raspoloženja pripisivali tegobnoj prirodi političkog života

i nisu im prigovarali. Te nedelje bili su pošteđeni Loderbekovog društva pošto nije bilo dovoljno pušaka, a i zato što Loderbek nije hteo da ih deli; to slobodno vreme provešće u kapeli u Kumari, gde će, po Loderbekovom nalogu, razmišljati o svojim gresima.

Alister Loderbek je bio izrazito sujeveren čovek i verovao je da tačno zna otkad ga je poterala loša sreća, od one noći kad je stigao u Hokitiku, kad je naišao na telo pustinjaka Krozbiya Velsa. Kad bi razmišljao o svim nedaćama koje su ga zadesile od tog dana – naročito potonuće *Dobre sreće* – ozlojedio bi se prema celom Vestlandu kao da se ceo taj zabiti okrug urotio da ga spreči da uspe i osujeti mu želje. Propast *Dobre sreće* bila je, u njegovoj glavi, dokaz da se samo mesto okrenulo protiv njega. (To mišljenje i nije bilo sasvim nerazumno kao što bi se dalo pretpostaviti, pošto je ćudljivom pomeranju hokitičkog spruda u velikoj meri doprinosio mulj i šljunak koji je reka Hokitika donosila sa uzvodnih nalazišta i koji se nevidljivo gomilao na samom ušću u večno promenljivim oblicima što su odgovarali jedino plimi: u suštini, *Dobra sreća* se nasukala na jalovinu sa hiljada parcela, te se tako za svakog čoveka u Hokitiki moglo reći da je delimično kriv za potonuće.)

Nekoliko dana posle propasti *Dobre sreće* Tomas Balfur je priznao Loderbeku da je sanduk koji je sadržao Loderbekove lične stvari i dokumenta zapravo nestao sa Gibsonovog keja zbog greške pri istovaru za koju izgleda niko nije bio odgovoran. Loderbek je tu vest primio utučeno, bez nekog naročitog interesovanja. Sad kad je *Dobra sreća* uništena, nije više imao razloga da ucenjuje Frensisu Karvera, čemu je cilj bio jedino to da povрати svoj voljeni brod: ugovor o prodaji barka, gurnut u kovčeg među njegove lične stvari, nije mu više bio ni od kakve koristi.

Loderbek je odnedavno počeo uveče da igra kockice pošto mu je kockanje bilo slabost kojoj je povremeno podle-gao kad god bi se osećao posramljeno ili da ga je izdala sreća. Zahtevao je, naravno, da se i Džok i Ogastas Smit odaju tom poroku pošto nije mogao da podnese da za stolom sedi sam. Oni su mu se poslušno povinivali premda su uvek polagali sitne uloge i rano se povlačili. Loderbek je uloge polagao sa čvrstom odlučnošću čoveka kome bi dobitak značio neizmerno mnogo i bio je škrt na žetonima kao i na viskiju, koji je ispijao veoma sporo, da mu veče potraje do zore.

„Vi niste imali nameru da po podne odjašete nazad, je li?“ kazao je sad Balfuru sa naglašavanjem koje je nagoveštavalo kajanje.

„Jesam“, reče Balfur. „Zapravo i hoću. Nameravam da se do večere vratim u Hokitiku.“

„Odložite to za sutradan“, molio ga je Loderbek. „Hajdete večeras sa mnom u Gernzi na partiju kockica. Nema smisla da se sami vraćate. Ja moram da ostanem da ujutru presečem traku – ali vratiću se u Hokitiku sutra u podne. Pre podneva.“

Ali Balfur zavrte glavom. „Ne mogu. Sutra rano izjutra stiže mi tovar. Uvek ponedeljkom.“

„Sigurno ne morate da budete prisutni kad vam stiže tovar!“

„O, ali treba mi vremena da sredim finansije“, kaza Balfur sa osmehom. „Imam dvanaest funti manje nego u sredu, a to je dvanaest funti u vašem džepu, znate. Po jedna za svaki broj na kockicama.“

(Balfur je sakrio pravi razlog žurbe, koji je bio taj što je želeo da prisustvuje udovičinoj večeri „pića i nagađanja“ tog dana u salonu *Putničke sreće*. Od onog dana kad mu se Loderbek poverio u trpezariji hotela *Palas*, Balfur nije političaru pominjao gospođu Vels pošto je zaključio da bi bilo mudro

pustiti Loderbeka da sam načne tu temu kad njemu to bude odgovaralo. Loderbek je takođe izbegavao da je pomene, premda je Balfur smatrao da je to njegovo ćutanje izraz napeitosti i očaja čak, te će svakog časa pući i povikati njeno ime.)

„To me vraća u moje đачke dane“, kaza Loderbek. „Dobijali smo po udar šibom za svaku tačkicu na kockici ako nas uhvate. Na jednoj kockici ima ih dvadeset i jedna. To je beznačajan podatak koji nikad nisam zaboravio.“

„Neću ostati dok ne izgubim dvadeset jednu funtu, ako na to ciljate.“

„Treba da ostanete“, navaljivao je Loderbek. „Samo još jednu noć. Trebalo bi.“

„Pogledajte ovu divnu paprat“, kaza Balfur – a zaista je bila predivna: savršeno uvijena kao puž violine. Balfur je dotače cevlju puške.

Te nedavne promene u Loderbekovom raspoloženju teško su narušile njegovo prijateljstvo sa Tomasom Balfurom. Balfur je bio siguran da mu Loderbek nije rekao celu istinu o tome šta je imao sa Frensisom Karverom i Krozbijem Velsom, te iz tog razloga uopšte više nije bio rad da mu udovoljava. Kad je Loderbek izražavao svoje nezadovoljstvo povodom Vestlanda i peščanih sprudova i hladnih narezaka za večeru i kragni koje se daju skidati i imitacija i nemačkog senfa i premijera i kostiju u ribi, Balfur mu je odgovarao s manje poleta i divljenja nego što bi to činio pre samo mesec dana. Loderbek je prosto rečeno izgubio prednost koju je imao i toga su obojica bili svesni. Političar, međutim, nije bio rad da prizna da su odnosi među njima zahladneli; uporno je nastavljao da se obraća Balfuru isto kao i dotad – a to će reći tonom koji je ponekad bio nadmen, uvek pompezan i vrlo retko ponizan – a Balfura, koji je i sam umeo da bude vrlo nadmen kad bi to hteo, to je uporno vređalo.

Ubrzo su stigli do svojih konja, osedlali ih i laganim kasom pojahali ka Kumari. Posle nekog vremena Loderbek nastavi gde je stao.

„Pominjali smo da bismo u povratku mogli zajedno da svratimo do Sivjua“, reče. „Da pogledamo temelje novog zatvora.“

„Jesmo“, kaza Balfur. „Moraćete da mi ispričate kakvi su.“

„Moraću izgleda sam tamo da odem.“

„Sami – sa Džokom i Ogastasom! Sami u družini od troje!“

Loderbek se promeškolji u sedlu vidno nezadovoljan. Potom reče: „Kako se ono beše zove upravnik zatvora – Šefild?“

Balfur mu uputi oštar pogled. „Šepard. Džordž Šepard.“

„Da, Šepard. Pitam se da li možda cilja na Prekršajni sud. Odlično upravlja namesnikovim budžetom – sve je tako lepo pokrenuo. Zaista odlično radi.“

„Pretpostavljam da jeste tako. A gle *ovu!*“ Balfur korbačem pokaza na još jedan list paprati, narandžastiji od prethodnog i još maljaviji. „Kakvog li je lepog oblika“, dodade on. „A taj pokret – a? Kao da je uhvaćen u pokretu. Eto misli!“

Ali Loderbek nije dao da mu lep oblik paprati odvlači pažnju. „Taj je, jasno, pod namesnikovim uticajem“, kazao je govoreći i dalje o Džordžu Šepardu. „A koliko sam shvatio, sudija za prekršaje mu je stari prijatelj.“

„Možda će onda sve držati u uskom krugu.“

„Smrdi na ambiciju, zar vam se ne čini? Zatvor mislim. Njegova posvećenost projektu. Njegova posvećenost čitavoj stvari. Odlično se tu pokazao.“

Loderbek je kao ambiciozan čovek bio baš od onih što su podozrivi prema tuđoj ambiciji. Balfur, međutim, na to samo frknu.

„Šta je?“, upita Loderbek.

„Ništa“, odvrati Balfur. (Ali nije bilo ništa! Prezirao je kad se nekome, ma koliko izokola, nezasluženo pripisuju zasluge.)

„Šta je?“, ponovo će Loderbek. „Frknuli ste.“

„Pa, sračunajte sve“, kaza Balfur. „Drvo za vešala. Gvožđe za ogradu. Kamen za temelj. Nadnice za dvadesetoro radnika.“

„Šta?“

„Namesnikov budžet malo sutra!“, povika Balfur. „Taj novac mora da dolazi sa druge strane – iz nekog drugog izvora! Sračunajte u glavi!“

Loderbek ga iskosa pogleda. „Privatna investicija? Je l' na to mislite?“

Balfur slegnu ramenima. Odlično je znao da je Džordž Šepard finansirao izgradnju zatvora od provizije Haralda Nilsena za imanje Krozbija Velsa – ali se na veću u hotelu *Kraun* zavetovao da će čuvati tu tajnu, a nije voleo da krši obećanja.

„Privatna investicija, rekoste?“, nije odustajao Loderbek.

„Čujte“, reče Balfur, „neću da gazim datu reč. Neću nikome da stanem na žulj. Ali reći ću vam ovo: ako svratite do Sivjua, pronjuškajte malo okolo. Samo to ću vam reći. Pronjuškajte malo i možda ćete nešto nanjušiti.“

„Je l' zato vi tako rano idete kući?“, upita ga Loderbek. „Da izbegnete Šeparda? Je l' to nešto između vas dvojice?“

„Nije!“, povika Balfur. „Ne, ne. Samo sam dobio dojavu.“

„Dojavu? Od koga?“

„Ne mogu vam reći.“

„Dajte, Tome! Nemojte sad tu da mi se pravite važni. Šta ste time hteli da kažete?“

Balfur se na trenutak zamisli čkiljeći preko doline ka namreškanim padinama na istoku. Konj mu je bio nešto

niži od Loderbekove crne kobile, a kako je sam bio niži od Loderbeka, ramena su mu bila čitavu stopu ispod političarevih – čak i kad bi ih ispravio kao što je sada uradio. „To je samo čista logika, zar ne?“, kaza on. „Dvadeset radnika na izgradnji temelja? Sav materijal plaćen u gotovini? Gradsko veće ne plaća na taj način. Šepard mora imati gotov novac.“

„Šta je od ta dva – čista logika ili dojava?“

„Čista logika!“

„Dakle, niko vam ništa nije dojavio.“

„Jeste!“, planu Balfur. „Ali mogao sam to i sam da zaključim. To hoću da vam kažem: mogao sam i sam toliko da zaključim.“

„Pa u čemu je onda bila svrha?“

„Svrha čega?“

„Te dojave!“

Balfur se sad mrštio. „Ne znam o čemu pričate“, reče. „Ništa mi nije jasno.“

Ali Loderbek je bio savršeno jasan i Balfur je to znao. „Evo šta nema smisla, Tome“, kazao je, „to što je *vama* neko nešto dojavio o zatvoru! Šta Pomorsku agenciju *Balfur* briga za javna sredstva i kako se ona troše? Šta *vas* briga za neku privatnu investiciju – osim ako se tu ne radi o još nečemu?“

Balfur zavrte glavom. „Pogrešno ste me shvatili“, reče.

„Možda to ima neke veze sa nekim od robijaša“, kaza Loderbek. „Privatna investicija u zamenu za...“

„Ne, ne, ne“, kaza Balfur. „Ništa ni nalik tome.“

„Pa šta je onda?“

Pošto Balfur nije odmah odgovorio, Loderbek je dodao: „Čujte, ako to ima veze sa privatnim finansiranjem, to je stvar kampanje i ja za to moram da znam. Sve što sleti na namesnikov sto tik pred izbore вреди pogledati – a taj Šepard očigledno nešto gura. Čini mi se da on ima neke političke

planove, a ja hoću da znam kakve to. Ako je sve to samo stvar čiste logike, što mi onda lepo ne kažete šta znate – a ako me iko bude pitao, reći ću da sam do toga sam došao.“

To se Balfuru učinilo kao sasvim razumno. Njegova naklonost prema Loderbeku nije u proteklih mesec dana sasvim splasla, a želeo je pritom da ovaj sačuva dobro mišljenje o njemu, premda je sam stekao neka nova mišljenja o političaru. Neće škoditi ako mu kaže odakle Šepardu novac – ne ako se Loderbek bude pravio da je to sam zaključio!

Balfuru je takođe bilo drago zbog iznenadne bistrine Loderbekovog izraza i zbog žara sa kojim stariji čovek nava-ljuje na njega da mu da informaciju. Nije mu se dopadalo kad je Loderbek bio zamišljen, te ga je ova njegova nagla promena raspoloženja podsetila na starog Loderbeka, na Loderbeka iz Danidina, koji je govorio kao general, a hodao kao kralj; koji se obogatio, pa udvostručio bogatstvo; koji se družio s premijerom; koji se nikad ne bi usudio da nekog moli da ostane još jednu noć u Kumari da ne bi morao sam da utapa tugu u kockarnici. Balfur je bio blagonaklon prema tom starom Loderbeku, koji mu je još bio drag, a i laskalo mu je što ga ovaj moli za informacije.

I tako je posle duge pauze Balfur ispričao svom starom poznaniku sve što je znao o zatvoru: da se izgradnja finansira od dela bogatstva pronađenog u kolibi Krozbija Velsa. Nije mu ispričao kako je i zašto došlo do takvog aranžmana niti mu je kazao ko mu je za to dojavio. Nije kazao da je do te investicije došlo na podsticaj Džordža Šeparda dve nedelje posle smrti Krozbija Velsa, kao ni to da je upravnik zatvora žarko želeo da to ostane tajna.

Ali nije se Loderbek uzalud školovao za advokata: bio je vrlo vešt u ispitivanju, a najveštiji onda kad je znao da mu prećutkuju punu istinu. Pitao je o kolikom je delu bogatstva

reč, a Balfur mu je odgovorio da investicija iznosi nešto malo preko četiri stotine funti. Loderbek je smesta upitao zašto investicija iznosi deset procenata od ukupne vrednosti bogatstva pronađenog u kolibi, a kad mu Balfur ništa nije odgovorio, pogodio je sa zastrašujućom brzinom da je to uobičajen procenat pri posredništvu te da je investicija možda komisionareva provizija.

Balfur se užasnua što je Loderbek tako brzo sve pogodio i izjavio da to nije krivica Haralda Nilsena.

Loderbek se nasmejao. „Ali pristao je! Dao je svoju proviziju!“

„Šepard ga je saterao uza zid. Nije on kriv. To skoro pa da je bila ucena, stvarno, kako je to izvedeno. Nemojte tome pridavati veći značaj no što ga ima. Nemojte, zarad gospodina Nilsena.“

„Privatna investicija u zadnji čas!“, povika Loderbek. (Njega Harald Nilsen, koga je video samo jednom, u hotelu *Star* u Hokitiki, pre više od mesec dana, nije naročito interesovao. Nilsen mu se učinio kao provincijalac, previše sviknut na vernu publiku od troje ili četvoro i previše brbljiv kad popije; Loderbek ga je otpisao kao samozadovoljnog dosadnjakovića koji nikad ništa neće postići.) Odigao se s konja. „To je politika, Tome – o da, to je politika! Znete li šta Šepard hoće da uradi? Hoće da pokrene izgradnju zatvora pre nego što Vestland dobije sedište u parlamentu, i koristi privatnu investiciju da ubrza projekat. Oho! Imaću šta o tome da kažem u *Tajmsu* – budite sigurni!“

Ali Balfur se uopšte nije osećao sigurno po tom pitanju i nije hteo da odustane. Pobunio se i posle kraće rasprave Loderbek je pristao da izostavi iz toga Nilsenovo ime. „Ali istu uslugu neću učiniti Džordžu Šepardu“, dodao je i ponovo se nasmejao.